

საქნახშირი - კომპანიის პროფილი

2015 წლიდან „მწვანე ალტერნატივა“ გამოსცემს პერიოდულ ანგარიშს „გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის შესახებ საქართველოში“. გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის განხილვისას ვაფასებთ ე.წ. მსხვილი დამბინძურებლების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მდგომარეობას და ვამზადებთ საქმიანობის მასშტაბითა და გარემოსა და ადამიანების ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების თვალსაზრისით ოთხი გამორჩეული სანარმოს პროფილს. ესენია: (1) არემკი (2) ჯორჯიან მანგანუმი (3) საქნახშირი; და (4) ჰაიდელბერგცემენტი. ეს დოკუმენტი საქნახშირის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მდგომარეობას აღწერს.

საქნახშირი

ტყიბულში ქვანახშირის საბადო 1825 წელს აღმოაჩინეს. 1847 წლიდან უკვე საბადოს ექსპლუატაცია დაიწყო. 1950-იან წლებში, ოთხ შახტაში ქვანახშირის მოპოვებამ წელიწადში 3 მილიონ ტონას გადააჭარბა. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, ტყიბულში ქვანახშირის მოპოვება შეწყდა. დღეისათვის ტყიბულში ორი შახტაა მოქმედი - მინდელის და ძიძიგურის სახელობის. 2006 წლიდან ტყიბულის ქვანახშირის საბადოზე წიაღისეულის მოპოვების უფლებას და ქვანახშირის გამამდიდრებელ ფაბრიკას შპს „საქნახშირი“ (ს/კ 230868120) ფლობს.

მენარმეთა და არასამენარმეო იურიდიულ პირთა რეესტრის თანახმად, შპს „საქნახშირის“ მფლობელი შპს „ჰოლდინგი საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფი“- GIG (ს/კ 205138493). GIG-ის კი, ფლობს მარშალის კუნძულების ოფშორულ ზონაში რეგისტრირებული შპს „ჩემექსიმ ინტერნეშენალი“, რომელსაც კომპანიის სარეგისტრაციო დოკუმენტების თანახმად, მართავს და განაგებს საქართველოს ოთხი მონვევის პარლამენტის წევრი დავით ბეჟუაშვილი. დავით ბეჟუაშვილი ამავდროულად „ჰოლდინგი საქართველოს ინდუსტრიულ ჯგუფის“ გენერალური დირექტორია.

კომპანიის არა-აღმასრულებელი დირექტორია დავით ბეჟუაშვილის ძმა, გელა ბეჟუაშვილი (ყოფილი: 2004 წელს თავდაცვის მინისტრი, 2004-2005 - საქართველოს პრეზიდენტის თანაშემწე ეროვნული უშიშროების საკითხებში - ეროვნული უშიშროების საბჭოს მდივანი, 2005-2008 - საგარეო საქმეთა მინისტრი, 2008-2014 - დაზვერვის სამსახურის უფროსი და ა.შ).

წლების განმავლობაში ტყიბულის ქვანახშირის მალარობებში მეშახტეთა დაშავების (ხშირ შემთხვევაში სასიკვდილო ტრავმების) საგანგაშო სტატისტიკაა. თუმცა, უკანასკნელ დრომდე, ყველა შემთხვევაში, სანარმოს ხელმძღვანელობის განცხადებით, უბედური შემთხვევების მიზეზი თავად დაშავებულთა გაუფრთხილებლობა იყო¹. მხოლოდ 2018 წლის 16 ივნისს, ტყიბულის შახტში 4 მუშის იმავე შახტში დაღუპვის შემდეგ, სადაც ორი თვით ადრე 6 ადამიანი დაიღუპა და 3 დაშავდა², კომპანიამ განაცხადა, რომ ვერ უზრუნველყოფს დასაქმებულთათვის უსაფრთხო სამუშაო გარემოს. კომპანიის განცხადებაში აღნიშნული იყო: „ბოლო წლებია კომპანია ყველაფერს აკეთებს უსაფრთხოების სისტემების გასაუმჯობესებლად, სამუშაოზე, ტყიბულის შახტების სპეციფიკიდან გამომდინარე კომპანია საქნახშირში ვერ მოიძებნა ისეთი საინჟინრო გადაწყვეტა, რომელიც ნახშირის მოპოვებას სრულად უსაფრთხოს გახდიდა. აქედან გამომდინარე, საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფი გამოთქვამს

¹ ტყიბული - გამოცხადებული სიკვდილის ქალაქი, ავტორი: ზაზა წულაძე, 9 აპრილი, 2018, ამერიკის ხმა

² ტყიბულის შახტში 6 ადამიანი დაიღუპა, 3 დაშავდა, რეგინფო, 5 აპრილი, 2018

მზადყოფნას, უკანასკნელი 12 წლის განმავლობაში განეული მნიშვნელოვანი დანახარჯების მიუხედავად კომპანია საქნახშირი უსასყიდლოდ გადასცეს სახელმწიფოს³. საქართველოს მთავრობა არ დათანხმდა⁴ კომპანიის შეთავაზებას, თუმცა, შეიძლება ვივარაუდოთ რომ, ამ პერიოდიდან საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფმა საქნახშირის გასასხვისებლად მომზადება დაიწყო. 2018 წლის აგვისტოში GIG-მ გადაწყვიტა საქნახშირის საფირმო სახელწოდების - შპს საქნახშირი (ჰი-აი-ჰი ჯგუფი), შეცვლა. კომპანიის სახელწოდებას ჩამოშორდა „(ჰი-აი-ჰი ჯგუფი)“, რაც საწარმოს საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფი-GIG-ის პოლიტიკაში გაერთიანებაზე მიანიშნებდა. 2018 წლის სექტემბერში შეიცვალა, ასევე, საწარმოს ელექტრონული ფოსტის მისამართი: არსებული - posta@gig.ge, შეიცვალა info@saqnakhshiri.ge-ით. GIG-ის მოთხოვნითვე, საქნახშირის სამენარმეო რეესტრში დაფიქსირებულ მონაცემებიდან ამოღებულ იქნა საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფის მისამართი, რომელიც მანამდე ამონაწერში იურიდიული მისამართისაგან განსხვავებული მისამართის სახით იყო დაფიქსირებული.

„ჩვენს შესახებ“

შპს „საქნახშირი“ შესახებ ინფორმაცია განთავსებულია მფლობელის - საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფის (GIG) ვებ-გვერდზე - www.gig.ge.

ვებ-გვერდზე წარმოდგენილია ზოგადი ინფორმაცია კომპანიის შესახებ ქვანახშირის მოპოვების ისტორიისა და მასშტაბის შესახებ და გამამდიდრებელი ქარხნის შესახებ.

ჩვენს 2015 წლის ანგარიშში⁵ ვწერდით, რომ შპს „საქნახშირი“ ერთადერთი გამონაკლისი იყო განხილულ კომპანიებს შორის და იშვიათი გამონაკლისი საქართველოში მოქმედ ინდუსტრიულ საწარმოებს შორის, რომლის ვებ-გვერდზე განთავსებული იყო ყოველწლიური ფინანსური აუდიტის დასკვნები (2007-2014წწ). სამწუხაროდ, მოგვიანებით ეს ინფორმაცია კომპანიის ვებ-გვერდზე აღარ იყო წარმოდგენილი, რაზეც ჩვენი 2017 წლის კვლევის ფარგლებში მომზადებულ კომპანიის პროფილში⁶ მივუთითეთ. საგულისხმოა, რომ ამჟამად კომპანიის ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებულია როგორც საქნახშირის, ისე, მისი მფლობელი საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფის 2017 წლის ფინანსური ანგარიშები ქართულ და ინგლისურ ენებზე.

აქვე უნდა აღნიშნოს, რომ კომპანიის ვებ-გვერდზე 2015 წელსაც იყო და დღესაც არის წარმოდგენილი ინფორმაცია კომპანიის საკუთრებაში არსებული წიაღით სარგებლობის ლიცენზიის ფარგლებში არსებული მარაგების შესახებ.

გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია

კომპანიის ვებ-გვერდზე არის სპეციალური განყოფილება, რომელსაც ეწოდება „გარემო“, თუმცა აქ წარმოდგენილ ინფორმაციას არაფერი აქვს საერთო კომპანიის საქმიანობის ზემოქმედების ქვეშ

³ მზად ვართ საქნახშირი სახელმწიფოს უსასყიდლოდ გადავცეთ - საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფი, <https://on.ge>, 16 ივლისი, 2018

⁴ ხელისუფლების პასუხი საქნახშირს: შახტის მართვა სახელმწიფოს საქმე ნამდვილად არ არის, <https://on.ge>, 26 ივლისი, 2018

⁵ გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა საქართველოში, ივლისი 31, 2015

⁶ საქნახშირი (ჰი-აი-ჰი ჯგუფი) - კომპანიის პროფილი, 2017

არსებულ გარემოსთან და აღწერს სხვადასხვა დროს კომპანიის ინიციატივით და/ან მონაწილეობით ჩატარებულ ე.წ. გამწვანების აქციებს.

ასევე, კომპანიის ვებ-გვერდზე არის სპეციალური განყოფილება სახელწოდებით „დატოვე შენი კვალი“, რომელშიც აღნიშნულია: „„საქნახშირი ჯი-აი-ჯი ჯგუფი“ უერთდება გარემოს დაცვის სამინისტროს ინიციატივას და ლიდერობას, რომლის თანახმადაც ივნისი [2014], წლის „მწვანე თვედ“ გამოცხადდა. აქციის ფარგლებში საქნახშირი მთელი თვის განმავლობაში, ყოველკვირეულ სხვადასხვა აქტივობებს ახორციელებს. კომპანია საქნახშირი „დატოვე შენი მწვანე კვალის“ ფარგლებში საგანმანათლებლო-შემეცნებითი, გამწვანების, მოვლა-აღდგენითი, დასუფთავებისა და გამწვანების აქციებს აწყობს. ღონისძიებებში აქტიურად არიან ჩართულები ტყიბულელი მემახტეები და მათი ოჯახის ყველაზე პატარა წევრები. „საქნახშირი ჯი-აი-ჯი ჯგუფი“ ასევე ტრადიციულად აგრძელებს, იმ ღონისძიებების განხორციელებას, რომელიც კომპანიის მიერ წლის გარემოსდაცვითი სამოქმედო გეგმის ფარგლებშია გათვალისწინებული“.

ზემოთმოყვანილი ციტატიდან გამომდინარე, უნდა ვივარაუდოთ, რომ კომპანიას გააჩნია „წლის გარემოსდაცვითი სამოქმედო გეგმა“, რომელიც საზოგადოებისათვის არ არის ხელმისაწვდომი.

ამავე გრაფაში წარმოდგენილია ბმულები „გადაცემებზე“, რომელიც გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაცია „[ეკოხედვა/ECOVISION](#)“ ერთად მომზადდა. სამწუხაროდ, 16 წარმოდგენილი ბმულიდან მხოლოდ 2 მუშაობს, სადაც რამდენიმეწამიანი აუდიო-რგოლებია განთავსებული. [პირველ რგოლში](#) თეატრმცოდნე ნიკა წულუკიძე ქალაქის ხელსახოცის, ხოლო [მეორე აუდიო-რგოლში](#) ჟურნალისტი ნანუკა გოგიჩაიშვილი სიგარეტის ნაწილის ურნაში ჩაგდებისკენ მოუწოდებენ მოქალაქეებს.

ტყიბული გარემოსდაცვითი მდგომარეობის თვალსაზრისით ქვეყნის ერთ-ერთი საგანგაშო ცხელი წერტილია⁷. საქნახშირს გააჩნია სამი ძირითადი ობიექტი: შახტა, გამამდიდრებელი საწარმო და თბოელექტროსადგური - სამივე ობიექტს აქვს მწვავე გარემოსდაცვითი პრობლემები, რომელთა გადაწყვეტისათვის წლებია არაფერი გაკეთებულა. საგულისხმოა, რომ ერთერთი მწვავე პრობლემა სწორედ საწარმოს ნარჩენების მართვასთან არის დაკავშირებული. გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის 2013-2014 წლების ანგარიშის თანახმად, მარტო ქვანახშირის გამამდიდრებელი საწარმოს გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის პირობების დარღვევით ფუნქციონირების შედეგად გარემოსათვის მიყენებულმა ზიანმა 3 170 760 ლარი შეადგინა.

სხვა კომპანიების მსგავსად, საქნახშირიც არ აწვდის საზოგადოებას ინფორმაციას: წიაღით სარგებლობის ლიცენზიისა და გამამდიდრებელი საწარმოს ნებართვის პირობებისა და ამ პირობების შესრულების მდგომარეობის შესახებ; საწარმოს საქმიანობის შედეგად გარემოსათვის მიყენებული ზიანის, ამ ზიანის გამოსწორების და/ან შემცირებისათვის დაგეგმილი და განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ; ასევე, კომპანიის საქმიანობის ზეგავლენის ქვეშ მოქცეული გარემოს მდგომარეობის შესახებ.

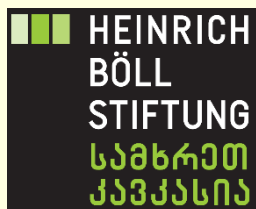
⁷ საზოგადოებრივი მაუწყებლის გადაცემა “ რეალური სივრცე ” – „[ტყიბული ეკოლოგიური კატასტროფის წინაშე](#)“

კომპანიის საქმიანობის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიაზე გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციას საზოგადოებას არ გარემოსა და სოფლის მეურნეობის დაცვის სამინისტრო აწვდის, მიუხედავად იმისა, რომ საერთაშორისო და ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნების თანახმად, ეს ინფორმაცია პროაქტიულად - მოთხოვნის გარეშე ხელმისაწვდომი უნდა იყოს საზოგადოებისთვის.

დოკუმენტი მომზადებულია [მწვანე ალტერნატივას ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალურ ბიუროსთან](#) თანამშრომლობით მიმდინარე პროექტის ფარგლებში - „ადვოკატირება მინერალური რესურსების გამჭვირვალე და პასუხისმგებლიანი მართვისთვის“.

ანგარიშის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია ა(ა)იპ მწვანე ალტერნატივა და იგი არავითარ შემთხვევაში არ გამოხატავს ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონული ბიუროს შეხედულებებს.

© მწვანე ალტერნატივა, 2018

თბილისი, 0179, საქართველო
ფალიაშვილის ქ.#39ბ, IV სართ.

ტელ: (995 32) 222 38 74;

GREENALT@GREENALT.ORG

WWW.GREENALT.ORG